

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Collective action : a regulatory focus perspective

Zaal, M.P.

Citation

Zaal, M. P. (2012, February 16). *Collective action : a regulatory focus perspective*. Kurt Lewin Institute Dissertation Series. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/18489>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/18489>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Samenvatting

2011 was het jaar van het collectieve protest. Tijdens de Arabische lente kwamen de inwoners van verschillende landen in de Arabische wereld (Tunesië, Egypte, Libië, Syrië, Bahrein, Jemen) in opstand tegen de dictatoriale regimes in die landen. Nederlandse studenten protesteerden tegen bezuinigingen in het universitair onderwijs, scholieren protesteerden tegen de “ophokplicht” in het middelbaar onderwijs, Britten uit de lagere sociale klassen trokken gezamenlijk de straat op om te plunderen en een wereldwijde “Occupy” beweging werd gevormd om te protesteren tegen de oneerlijke verdeling van welvaart. Wat bezielt mensen die aan deze vormen van protest deelnemen? Snappen ze niet dat het protest eigenlijk net zo veel kans van slagen heeft zonder hen als met hen, en dat het dus eigenlijk logischer is om niet te protesteren en om anderen het vuile werk op te laten knappen? Snappen ze niet dat protesteren toch eigenlijk weinig zin heeft? Of protesteren ze omdat ze geloven dat ze samen juist wél kans hebben op succes? En wat bezielt extremisten die naar geweld en wapens grijpen om hun doelen te bereiken? In dit proefschrift ga ik op zoek naar antwoorden op deze vragen.

De mensen die deel uitmaakten van het protest in de bovenstaande voorbeelden hebben verschillende zaken met elkaar gemeen. Ten eerste delen ze het idee dat hun groep (bestaande uit bijvoorbeeld studenten of Tunesiërs), en daarom ook zij persoonlijk, op een onrechtvaardige manier benadeeld worden door anderen. Ten tweede hebben zij ervoor gekozen om samen te werken met andere mensen die in hetzelfde schuitje zitten om het behalen van hun gemeenschappelijke doelen mogelijk te maken. In de sociaal psychologische en sociologische literatuur wordt dit verschijnsel waarbij mensen handelen om de belangen van hun groep te behartigen collectieve actie genoemd. Omdat collectieve actie vaak de enige manier is om maatschappelijke doelen te bereiken, en gepaard kan gaan met hoge maatschappelijke kosten (bijvoorbeeld wanneer een vreedzame actie uit de hand loopt, of tijdens een gewelddadig protest) is het belangrijk te weten hoe mensen gemotiveerd raken om over te gaan tot collectieve actie en hoe ze vervolgens kiezen om deel te nemen aan vreedzame of gewelddadige vormen van actie. In dit proefschrift doe ik een poging antwoord te geven op deze vragen vanuit het perspectief van de regulatiefocus theorie (1997), een theorie die twee verschillende vormen van motivatie beschrijft, ten eerste de motivatie om doelen te

behalen die men *graag wil behalen* (promotiefocus) en ten tweede de motivatie om doelen te behalen waarvan men vindt dat die behaald *moeten* worden (preventiefocus). Voor ik deze theorie introduceer en uitleg hoe deze ons begrip van collectieve actie kan vergroten is het nodig om wat achtergrondinformatie te geven over de keuzes die mensen moeten maken wanneer ze met collectieve benadeling te maken krijgen.

Reacties op collectieve benadeling

Volgens Wright en collega's (Wright, Taylor, & Moghaddam, 1990a; 1990b, Wright, 2001) krijgen mensen die benadeeld worden op basis van hun groepslidmaatschap te maken met drie keuzes, en is hun reactie op deze benadeling afhankelijk van de uitkomsten van deze keuzes. Ten eerste moeten leden van benadeelde groepen kiezen tussen het nastreven van verbetering van hun eigen positie (individuele actie) en het nastreven van verbetering van de positie van de gehele benadeelde groep waarvan ze lid zijn (collectieve actie). Leden van structureel benadeelde groepen in de samenleving (zoals leden van etnische minderheden) kunnen hun eigen maatschappelijke positie bijvoorbeeld verbeteren door een opleiding te volgen, of vooruit te komen in hun werk. De straat op gaan om te demonstreren tegen discriminatie is een voorbeeld van gedrag dat gericht is op het verbeteren van de maatschappelijke positie van de gehele groep. Om te begrijpen waarom mensen ervoor kiezen om de straat op te gaan om te protesteren (in plaats van zich in te zetten voor bijvoorbeeld hun eigen carrière) moeten we dus allereerst weten hoe zij de keuze hebben gemaakt tussen het nastreven van hun persoonlijke doelen en het nastreven van de doelen van hun groep.

Een tweede keuze die leden van benadeelde groepen moeten maken is te beslissen hoe toegewijd ze zijn aan het doel van collectieve of individuele statusverhoging dat ze hebben gekozen. Het deelnemen aan sommige vormen van collectieve actie (zoals het in hongerstaking gaan) vereist bijvoorbeeld een hogere mate van toewijding dan het deelnemen aan andere vormen van collectieve actie (zoals het tekenen van een petitie). Om te begrijpen waarom sommige mensen in hongerstaking gaan om de belangen van hun groep te dienen terwijl anderen slechts een petitie tekenen om hetzelfde doel te bereiken moeten we dus weten welke factoren bepalen hoe toegewijd mensen zijn aan het collectieve doel.

Ten derde gaan sommige vormen van collectieve actie (zoals gewelddadig protest) gepaard met het schaden van de belangen van degenen die gezien worden als verantwoordelijk voor de benadeelde positie van de groep, terwijl dat niet voor andere vormen geldt (zoals vreedzaam protest). Leden van benadeelde groepen moeten voor zichzelf beslissen in hoeverre ze het schaden van deze anderen gerechtvaardigd vinden in hun streven naar positieverbetering van hun groep.

Dus, om te begrijpen hoe en waarom mensen in actie komen om de belangen van hun groep te behartigen moeten we weten 1) of ze ervoor gekozen hebben om groepsdoelen na te streven in plaats van individuele doelen, 2) hoe toegewijd ze zijn aan deze groepsdoelen, en 3) in welke mate ze vinden dat het schaden van de belangen van degenen die zij verantwoordelijk houden voor de benadeelde positie van de groep gerechtvaardigd is. Hieronder zal ik deze vragen proberen te beantwoorden vanuit het perspectief van de regulatiefocus theorie. Ik zal beargumenteren dat mensen in een preventiefocus (in tegenstelling tot mensen in een promotiefocus) 1) zich minder gemakkelijk laten verleiden tot individuele actie ten koste van collectieve actie. Wanneer ze het doel van collectieve actie als belangrijk zien zullen mensen in een preventiefocus 2) meer toegewijd zijn aan de actie ongeacht de kans van slagen die ze de actie toedichten, en 3) extremere vormen van collectieve actie niet schuwen. Om te kunnen begrijpen waarom dit zo is, zal ik eerst een overzicht van de regulatiefocus theorie geven.

De regulatiefocus theorie

Volgens de regulatiefocus theorie van Higgins (1997; 1998), beschikken mensen over twee verschillende motivationele systemen, promotiefocus en preventiefocus. Deze verschillen van elkaar in functie en leiden tot het nastreven van verschillende soorten doelen, tot het gebruik van verschillende strategieën bij het nastreven van doelen. Ze roepen ook verschillende emotionele reacties op succes en falen op, en zorgen ervoor dat sterke motivatie op verschillende manieren wordt ervaren. Promotie- en preventiefocus variëren van moment tot moment, maar hebben ook een stabiele (chronische) component die wordt gevormd in de kindertijd (Higgins, Friedman, Harlow, Idson, Ayduk, & Taylor, 2001; Keller, 2008)

De promotiefocus helpt mensen te voldoen aan de behoefte aan groei en ontwikkeling. Activering van de promotiefocus leidt tot gedrag dat is gericht op het behalen van maximale doelen (doelen waarvan het behalen als positiever wordt gezien dan het niet behalen als negatief). Als gevolg hiervan leidt de promotiefocus tot de strategische neiging om toenadering te zoeken tot doelen (Crowe & Higgins, 1997). Mensen die succes behalen in een promotiefocus ervaren gevoelens van blijdschap, falen geeft gevoelens van verdriet of teleurstelling (Higgins, Bond, Klein, & Strauman, 1987). Motivatie binnen de promotiefocus wordt ervaren als verlangen om een aantrekkelijk doel te bereiken (Shah & Higgins, 1997; Scholer, Zou, Fujita, Stroessner, & Higgins, 2010).

De preventiefocus daarentegen helpt mensen te voldoen aan de behoefte aan veiligheid en zekerheid. Activering van de preventiefocus leidt tot het nastreven van minimale doelen (doelen waarvan het niet behalen als negatiever wordt gezien dan het behalen ervan als positief). Als gevolg hiervan leidt de preventiefocus tot de strategische neiging om alternatieven van doelen te vermijden (Crowe & Higgins, 1997). In een preventiefocus roept succes gevoelens van rust op, terwijl falen gepaard met gevoelens van agitatie (Higgins, Bond, Klein, & Strauman, 1987). Tot slot, en belangrijk voor deze samenvatting (en de rest van het proefschrift): een sterke motivatie binnen de preventiefocus wordt ervaren als noodzaak om het gestelde doel te bereiken (Shah & Higgins, 1997; Scholer, Zou, Fujita, Stroessner, & Higgins, 2010).

De keuze tussen individuele actie en collectieve actie

Zoals eerder uitgelegd is het, om te begrijpen hoe en waarom mensen in opstand komen tegen de benadeelde positie van hun groep, belangrijk om te weten hoe zij kiezen tussen het nastreven van verbetering van hun persoonlijke positie en het nastreven van de positie van hun gehele groep. Eerder onderzoek heeft de mate waarin leden van benadeelde groepen gemakkelijk individueel succes kunnen behalen (de permeabiliteit van groepsgrenzen) geïdentificeerd als belangrijke voorspeller van de keuze tussen individuele en collectieve actie (Ellemers, Van Knippenberg, & Wilke, 1990). In situaties waarin er veel mogelijkheden zijn om individueel succes te behalen (men spreekt hier van een open sociaal systeem) kiezen leden van benadeelde groepen over het algemeen eerder voor individuele actie. In situaties waar weinig of geen kansen

op individueel succes bestaan (ook wel: een gesloten sociaal systeem) verkiezen zij eerder collectieve actie boven individuele actie. Vaak echter ligt de werkelijke mate van permeabiliteit tussen die van het open systeem en die van het gesloten systeem in. Leden van benadeelde groepen hebben in dergelijke situaties (men spreekt hier van een token systeem) in principe wel kansen op individueel maatschappelijk succes, maar deze kansen zijn beduidend kleiner dan die van leden van bevoordeelde groepen. (Wright, 1997; Richard & Wright, 2001). In deze gevallen is het voor leden van benadeelde groepen dus moeilijk om te bepalen wat de aangewezen strategie is (collectieve actie of individuele actie). Onderzoek van Wright (1997) laat zien dat leden van benadeelde groepen zich in dergelijke situaties vooral richten op individueel succes ten koste van gezamenlijke pogingen tot collectieve statusverhoging. Volgens Wright (1997; Richard & Wright, 2001) wordt de keuze voor individuele actie in deze situatie veroorzaakt doordat men zich richt op de positieve (meritocratische) aspecten van het systeem en minder aandacht besteedt aan de negatieve (discriminatoire) kanten van het systeem.

In de twee studies die in hoofdstuk twee van dit proefschrift worden besproken heb ik onderzocht of (en hoe) hier wat aan veranderd zou kunnen worden. Het idee achter deze studies was als volgt. Als het probleem is dat mensen zich in hun handelen te veel op de positieve (meritocratische) aspecten van het token systeem richten, is dit wellicht indicatief voor een promotiefocus. Promotiegerichte mensen handelen immers om positieve uitkomsten te benaderen. Het verleggen van hun motivationele oriëntatie naar de preventiefocus zou hun aandacht meer moeten richten op de negatieve (discriminatoire) aspecten van het systeem. Dit zou vervolgens moeten leiden tot meer steun voor collectieve actie tegen de negatieve aspecten van het systeem. In twee experimenten vonden we precies dat. Mensen met een (chronische of door ons geïnduceerde) promotiefocus richtten zich vooral op het verbeteren van hun persoonlijke positie. Ze waren minder gericht op het verbeteren van de positie van hun groep in token situaties dan in een controle conditie waarin geen individueel succes mogelijk was. Voor mensen met een (chronische of geïnduceerde) preventiefocus bleek dit niet het geval. Zij waren vooral gericht op het verbeteren van de positie van hun groep. Het maakte in dit geval niet uit of ze de mogelijkheid kregen hun individuele

positie te verbeteren (zoals in de token conditie) of niet (zoals in de gesloten controle conditie).

Toewijding aan collectieve actie

In de psychologische literatuur wordt aangenomen dat je de mate van toewijding aan een doel kunt berekenen. Dit is mogelijk door de subjectieve waarde van het doel te corrigeren voor de kans dat dit doel behaald zal worden (Fishbein & Ajzen, 1975). De redenering is dat men bereid is om tijd en energie te steken in het nastreven van doelen waaraan men belang hecht, maar alleen voor zover er een goede kans bestaat deze doelen te behalen. In de collectieve actie literatuur spreekt men in dit verband van het collectieve motief. Men neemt deel aan collectieve actie omdat men waarde hecht aan het verbeteren van de positie van de groep én denkt dat dit doel bereikt kan worden door samenwerking met andere leden van de groep (cf. Klandermans, 1984a). Onderzoek naar actiebereidheid onder activisten laat echter zien dat dit “collectieve motief” niet in alle gevallen een goede voorspeller vormt voor deelname aan collectieve actie (cf. Stürmer, Simon, Loewy, & Jorger, 2003). Dit betekent dat in sommige gevallen mensen bereid zijn om zich toe te wijden aan collectieve actie, zelfs wanneer ze weinig vertrouwen hebben in de goede afloop ervan.

In hoofdstuk 3 van dit proefschrift worden drie onderzoeken besproken die ingaan op deze kwestie. In deze onderzoeken wordt de invloed van regulatiefocus onderzocht op de mate waarin instrumentele overwegingen mensen motiveren tot collectieve actie over te gaan. Het uitgangspunt was dat individuele regulatiefocus bepaalt hoe men sterke motivatie ervaart: als verlangen (bij een promotiefocus) of als verplichting (bij een preventiefocus). Promotiegerichte mensen zien voor hen belangrijke doelen als verlangens, preventiegerichte mensen zien voor hen belangrijke doelen als noodzakelijkheden (cf. Scholer, Zou, Fujita, Stroessner, & Higgins, 2010). Wanneer men waarde hecht aan het doel van collectieve actie, betekent dit dat promotiegerichte mensen dit als verlangen zouden moeten ervaren terwijl preventiegerichte mensen het behalen ervan als noodzaak zouden moeten zien. Noodzakelijke doelen zijn doelen die behaald *moeten* worden, zelfs als de kans op succes gering is. Daarom werd verwacht dat preventiegerichte mensen die veel waarde hechten aan het doel van collectieve actie (en het behalen van dit doel dus als een

noodzaak zien) bereid zouden zijn deze actie te steunen, ongeacht de succeskans ervan. Van promotiegerichte mensen die veel waarde hechten aan het doel van collectieve actie werd daarentegen verwacht dat ze dit doel vooral als een verlangen zouden zien. Met deze visie op collectieve positieverbetering is het verstandig te wachten op goede kansen om dit doel te bereiken. De resultaten van drie onderzoeken waren in overeenstemming met deze voorspellingen. Promotiegerichte mensen bleken vooral toegewijd aan collectieve actie wanneer ze zowel veel waarde aan het doel hechtten als een hoge succesverwachting koesterden. Preventiegerichte mensen bleken toegewijd wanneer ze waarde hechtten aan het doel, ongeacht de verwachting dat het collectieve doel behaald zou kunnen. Dit was het geval wanneer we mensen vergeleken die chronisch verschillen in promotie- en preventiegerichtheid, maar ook wanneer we met instructies tijdens het onderzoek promotie- of preventiegerichtheid induceerden.

De keuze tussen vreedzame en gewelddadige vormen van actie

Zoals eerder uitgelegd zijn sommige vormen van collectieve actie (zoals rellen en sabotage) gericht op het schaden van de belangen van de mensen of groepen die als verantwoordelijk voor de benadeelde positie van de groep worden gezien. Om te begrijpen hoe mensen ertoe komen deel te nemen aan dergelijke extremere vormen van actie is het belangrijk om te begrijpen in welke situaties zij deze vormen van actie als gerechtvaardigd zien.

In hoofdstuk 4 van dit proefschrift worden twee onderzoeken besproken die erop gericht waren deze vraag te beantwoorden. Net als in hoofdstuk 3 waren de voorspellingen gebaseerd op de bevinding dat mensen in een preventiefocus sterke motivatie anders ervaren (nl. als noodzaak) dan mensen in een promotiefocus (die sterke motivatie ervaren als verlangen). Het idee was dat mensen die het behalen van een doel als noodzakelijkheid zien het gebruik van extremere methoden om dit doel te behalen gerechtvaardigd vinden. Dit geldt niet wanneer het doel als een verlangen wordt gezien. Immers, wanneer het behalen van een doel als noodzakelijk wordt gezien, dan maakt het niet uit *hoe* dit doel bereikt wordt, *zolang* het maar bereikt wordt. De voorspelling voor mensen in een preventiefocus was dus dat het belang dat ze aan het doel van collectieve actie hechten het gebruik van extremere, gewelddadigere vormen van collectieve actie

zou moeten rechtvaardigen. Dit zou niet het geval moeten zijn voor mensen in een promotiefocus.

De resultaten van twee onderzoeken waren in overeenstemming met deze voorspellingen. Studie 4.1 liet zien dat alleen voor mensen in een preventiefocus, het belang dat zij hechten aan het collectieve doel ervoor zorgt dat extremere vormen van collectieve actie als gerechtvaardigd worden gezien. De resultaten van Studie 4.2 lieten zien dat dit zelfs geldt wanneer mensen sterke morele bezwaren ervaren tegen het gebruik van deze extremere vormen van actie. Het ervaren van morele bezwaren tegen extremere vormen van collectieve actie weerhield mensen in een preventiefocus ervan dergelijke vormen van actie te steunen, maar alleen zolang zij geen sterk belang hechtten aan het doel van de actie. Mensen in een preventiefocus die veel belang hechtten aan het doel van collectieve actie (en het behalen van dit doel dus als een noodzakelijkheid zagen) steunden deze extremere vormen van actie, zelfs wanneer zij deze vormen normaal gesproken immoreel zouden vinden. Voor hen heiligt het doel dus de middelen.

Conclusie

Samengevat laten de resultaten van de zeven in dit proefschrift gerapporteerde onderzoeken zien dat de preventiefocus de meest geschikte motivationele oriëntatie is voor het bevorderen van deelname aan collectieve actie. Mensen in een preventiefocus bleken - meer dan mensen in een promotiefocus - collectieve actie te verkiezen boven individuele actie, zelfs wanneer individuele positieverbetering een reële mogelijkheid vormt. Wanneer ze voldoende waarde hechten aan het doel van collectieve positieverbetering, zijn mensen in een preventiefocus (maar niet mensen in een promotiefocus) bereid om deel te nemen aan collectieve actie, zelfs wanneer de succesansen beperkt zijn, of de actievormen extremer zijn dan ze normaal gesproken acceptabel zouden vinden.